

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Lillsjöslåttern SE0710084

Foto: John Granbo

Namn:	Lillsjöslåttern
Områdeskod:	SE 710084
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	4,9 ha
Skyddsform:	Naturreservat
Kommun:	Örnsköldsvik
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västernorrlands Län
Koordinat:	160071/708011
Karta:	20 I 6A
Ägarförhållande:	Privat
Uppdaterad:	2018-12

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL.....	4
4. OMRÅDESBESKRIVNING	4
4.1 Allmän områdesbeskrivning	4
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	5
5.1 För området i dess helhet	5
5.2 För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.....	5
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	6
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	7
7.1 Områdesskydd.....	7
7.2 Skötsel	7
8. BEVARANDESTATUS	7
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	7
10. REFERENSER	8
11. KARTOR	9

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras.

Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekade att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns i direktivet ingående naturtyper (tabell 1). På kartan finns naturtyperna redovisade geografiskt för området.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Naturtyp</i>	<i>Areal (ha)</i>	<i>Andel (%)</i>
6410	Fuktängar med blåttåtel eller starr	1,78	36
91D0*	Skogbevuxen myr	0,93	19

*) = Prioriterad naturtyp

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För de enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000-området Lillsjöslåttern är en av landets sista traditionella silängar. En siläng är en myrmark som på konstlad väg översilas med vatten och efter upptorkning nyttjas myren sedan som slåttermark. Det främsta bevarandesyftet är att bevara och upprätthålla naturtypen fuktängar med blååtäl eller starr. Lillsjöslåttern har både kulturhistoriska värden och naturvärden kopplade till myrens långa historia av traditionellt silängsbruk.

Området är skyddat som naturreservat. För att naturvärdena inte ska gå förlorade är det av yttersta vikt att området fortsätter att hävdas med översilning av vatten i samband med snösmältningen och efterföljande slåtter. Slåtter ska ske efter myrens upptorkning under sensommaren. Något ytterligare behov av bevarandeåtgärder är inte känt.

I tabell 2 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 2. Bevarandemål för ingående naturtyper

<i>Naturtyp</i>	<i>Bevarandemål</i>
6410, Fuktängar med blååtäl eller starr	<ul style="list-style-type: none">• Naturtypen ska bibehållas med traditionell hävd (slåtter) på minst 1,78 ha.• Bibehålla de återkommande översvämningar via de befintliga bevattningssystemen som finns.• Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. Främst kärlväxter ska inte ha minskande populationer och mossorna ska inte ha en ökande täckningsgrad.• Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma.
91D0, Skogbevuxen myr	<ul style="list-style-type: none">• Naturtypen bibehålls i minst 0,93 ha• Naturlig hydrologisk regim och skoglig kontinuitet ska råda• Typiska arter ska ej ha minskande populationer

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Den bevattnade slåttermyren vid Lillsjön i Rödvattnet är en av de sista i landet som fortfarande brukas på gammalt vis. Översilning av våtmarker hade en mycket stor utbredning i Norrland under 1880-talet. I och med konstgödningens och vallodlingens intåg i jordbruket minskade intresset för silängsbruket och under 1930 till 1940-talen övergavs de flesta silängarna. Silängen på Lillsjöslåttern anlades under 1870 – 1880-talen och har troligen brukats kontinuerligt fram till 1967.

När området skyddades som naturreservat 1980 återupptogs den traditionella skötseln. Efter snösmältningen på våren däms vattnet ut över myren. Två veckor före slåttern i början av augusti rivs dammen och myren får torka upp. Sedan slås ängen med lie och starrhöet räfsas ihop och bärs till hässjan. När starren är torr bärs den in i ladorna.

Lillsjöslåttern omges till stor del av granskog med inslag av löv. Berggrunden i området består av näringsfattig revsundsgranit som täcks av korttransporterad morän. I området finns lador, hässjor och en skogskoja.

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Området bör skyddas på grund av dess biologiska värden och betydelse för kännedomen om landets natur- och kulturhistoria. Området utgör ett unikt och ovärderligt dokument över äldre tiders nyttjande av våtmarker. Det finns förutsättningar att bibehålla värdena så länge som området årligen fortsätter att dämmas och slås.

5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

6410, Fuktängar med blååtäl eller starr är ängar på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. I typen ingår såväl hävdade som ohävdade marker. Två undertyper finns:

a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. ”kalkfuktängen”. b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blååtäl, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet.

Lillsjöslåttern består av undergruppen b där starrarterna dominerar växtsamhället.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för den fortsatta skötseln.
- Fuktängar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt skötsel i form av slåtter eller bete samt röjning av igenväxningsvegetation för att naturtypen skall kunna bibehålla gynnsam bevarandestatus.
- Skötseln utformas enligt objektets speciella natur- och kulturvärden.
- För Lillsjöslåttern krävs återkommande översvämningar genom bevattningssystemet och traditionell slåtterhävd.
- Vid behov bör mossa rensas bort från ängen för att ge mer utrymme åt kärlväxter.
- I naturtypen får inte förekomma gödsling, stödfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.

91D0, Skogbevuxen myr. Myrar som är skogbevuxna med barr-, bland- eller lövskog. Krontäckningen ska vara minst 25 % och högst 70 %. Naturtypen domineras av bl.a. glasbjörk, tall, gran, ris, starr och vitmossarter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus är:

- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av trädbestånd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.

- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar som t.ex. stormfällningar, insektsangrepp och översvämningar.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Förekomst av substrat för främst mossor och lavar. Exempel på substrat är död ved (högstubbar, grenar, torrträd, hålträd, lågor m.m. av olika trädslag och nedbrytningsgrad), gamla och grova träd av olika trädslag.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

6. Hot mot Natura 2000 området

Lillsjöslåttern är skyddat som naturreservat vilket innebär att det i reservatsbeslutet finns föreskrifter som reglerar vilka verksamheter som är förbjudna i området. Det främsta hotet för området som helhet är utebliven översilning (bevattning) och slätter vilket kommer att resultera i att området växer igen. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-området negativt visas i tabell 3.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 3. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyper negativt

<i>Naturtyp</i>	<i>Hot</i>
6410, Fuktängar med blååtel eller starr	<ul style="list-style-type: none"> • Utebliven eller olämplig skötsel p g a av ändrad markanvändning, hävd vid fel tidpunkt eller med felaktiga redskap • Markexploatering och annan markanvändning inom eller i omgivningen t ex skogsplantering och vattenreglering, dränering, gödsling, skogsodling. • För stor andel mossor, främst björnmossa • Transport av sediment från omgivningen till bevattningssystemet och ängen.
91D0, Skogbevuxen myr	<ul style="list-style-type: none"> • Ingrepp i kringliggande vattenytans hydrologi, eller förändrad vattenregim i ett vattendrag. • Spridning av till exempel aska och gödningsämnen i habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten. En zon på 50 m närmast habitatet undantagen från spridning antas minska hotet.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Området är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat enligt svensk lag. Området har därför det rättsliga skydd som det kan tänkas behövas. Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs det tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett natura 2000-område.

Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet. Lillsjöslåttern är även riksintresse för kulturmiljövård (enligt 3 kap 6§ miljöbalken).

7.2 Skötsel

Skötseln ska vara utformad enligt traktens tradition och objektets speciella natur- och kulturvärden med årlig översilning, slåtter, räfsning och röjning av igenväxningsvegetation. Vid behov bör mossa rensas bort från ängen för att ge mer utrymme åt kärlväxter. Området öster om bäcken har restaureras och har återfått en årlig hävd sedan 2002. Tabell 4 visar en sammanfattning av planerade skötselåtgärder.

Tabell 4. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Delområde</i>	<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Silängen	Dämning	Årligen	1
Silängen	Slåtter	Årligen	1
Silängen	Borttagning av mossa	Vid behov	2
Silängen	Röjning av igenväxningsvegetation	Vid behov	2

8. Bevarandestatus

Bevarandesyftet för området som helhet med ingående naturtyp är i gynnsam bevarandestatus då området årligen däms/översvämmas och hävdas genom slåtter.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

10. Referenser

Elveland J 1979, Dammar, Silängar och Raningar – Norrländska naturvårdsobjekt. Rapport 1174 Naturvårdsverket.

Elveland J 1982, Några effekter av återupptagen slåtter och andra skötselåtgärder på vegetation och djurliv i norrländska våtmarker. Rapport 1516 Naturvårdsverket.

Isaksson L 1981, Lillsjöslåttern – en botanisk och kulturhistorisk undersökning.

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverktyget skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

